

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendőik be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
 Egyes szám ára 5 kr. o. e.
 Szerkesztői szállás: béisd-tordautca 122. sz.
 Kiadó-hivatal: A tanásház mellett 2. sz., az emelet hátsó részében.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasensteim és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajónál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilváltó sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Lapunk új berendezése.

A n. t. olvasó közönséghez!

Czélünk buzgóan, erélyesen és nagyobb hatályal szolgálni a hazai közügyeket, pártunk és polgártársaink érdekeit. T. olvasóink támogatását azzal viszonzjuk, hogy félív helyett ugyanazon árért egész ívet adunk. Tehát előre áldozatot hozunk a mindig lelkesebb felkarolás reményében. Ez átalakítás folytán többé egyetlen érdekes közlemény se marad ki lapunkból; valamennyi rovatainkat megbővítjük, s így pártunk és a n. tisztelt olvasó közönség igényeinek és szükségének illően eleget tehetünk.

A „Kolozsári Közlöny“ szellemi megerősítésére, tartalomdúsá, változatossá és érdekessé tételére számos jeles tollú munkatársat nyertünk meg országszerte; műveikkel gyakran fognak találkozni e lapok tisztelt olvasói. Oly férfiakat igyekeztünk lapunk köré gyűjteni, kik a napisajtó tapasztalatokban gazdag iskolájában tanultak megérteni, követni a: mindent a maga idejében! E férfiak fogják, régi munkatársainkhoz csatlakozva, figyelemmel kísérni a közélet folyamát, a bel- és külpolitika, az állami és társulati közélet mozzanatait.

Vezér- és másodcikkben világítjuk és vitatjuk meg a napikérdéseket bátor hangon, de eszélyesen; ha kell élesen, de mindig ildomosan szólunk azok megoldásához; érvekkel fogunk harcolni s használandjuk a csipős gúnyt is, de a személyeskedés avagy ép a gyanúsítás undok fegyvereihez soha sem nyúlunk.

A tapasztalat tanított meg minket, kik e lap körül sorakoztunk, arra: **mit, hogyan és mikor** kell elmondanunk, hogy az a köz javára váljék. Ismerjük a becsületes journalistica tizparancsát: igazság-érzet és törvénytisztelet; a jogok és kötelek kölcsönössége és méltányosság; eszély, józanság és tapintat; a haza érdekének mindenek fölé helyezése, a párt érdekeinek hí szolgálata, — végre a hű népszerűség-hajhászatnak elkerülése.

Mi a „Kolozsári Közlöny“ érdekességét annak tartalomdúsá tételében fogjuk keresni, és nem abban, a mi botrányos vagy borzasztó; efféle szellemi táplálékhoz ezután sem akarjuk t. olvasóinkat szoktatni. Adunk mulattatva ismeretterjesztő **tárczákat, bel- és külföldi lapszemléket**, figyelmesen szerkesztett **belföldi és külföldi rovatot**, sok tapintatosan megválogatott **ujdonságot**. Figyelemmel kísérjük a hazai nyilvános tudományos, szak-, pénz- és hitelintézetek, egyetek működését; szóval: arra fogunk törekedni, hogy a „Kolozsári Közlöny“ olvasói feltalálják lapunkban mindazt, a mi bel- és külföldön megemléstére méltó.

Nemcsak a bel- és külföldi journalisticát tanulunk szemmel, s **eredeti táviratokat** hozunk a nevezetesebb eseményekről, hanem külföldi és pesti **eredeti tudósításokról**, ez ország részben ügyes levelezőkről is gondoskodtunk.

A királyi biztosi tisztviselők sorsa.

Sept. 20-n jöttek le a b. ü. minisztertől azon rendeletek, melyek a kir. biztos mellett szolgált tisztviselőket e hónap végétől viszont alkalmaztatásukig vagy esetleg a végelbányásig rendelkezési állapotba helyezi, kimondván, hogy fizetésüket az eddigi pénztárból és módon veszik.

Ily intézkedést már mi negyedszer értünk most.

1849—1850-n az akkori katonai kormányzás féléig adott kisebb-nagyobb rendelkezési állapotbeli fizetést a kir. főkormányzáséki személyzetnek, aztán némelyeket nyugdíjaztak, másokat alkalmaztak, meg másokat egyszerűen elbocsátottak.

1860—61-ben az absolut kormányzás megszűntével a magyar alkotmányos kormányzás először egy évre határozta a működni megszűnt tisztviselők rendelkezési állapotba helyezése idejét, mit később megint egy évre, később a harmadik évre is meghosszabbított, csaknem addig, míg valamennyinek alkalmazás adatott; életmód nélkül senki sem maradt.

1862—63-n a gróf Pálffy-Crenneville-Provisorium alatt azokat, a kik szolgálni késznek nyilatkoztak s vállaltak is el hivatalokat, a császári királyi felség uralkodói szavával biztosította, hogy sorsukról, az az illó fizetéses hivatalokról minden lehető esetre gondoskodni fog. Ez ugy is történt. Ennek tulajdonítandó, hogy az ugynevezett Bach-korszakból való hivatalnokok közül ma is sokan igen előkelő hivatalokban vannak elhelyezve.

1869-n midőn az erdélyi részek számára a királyi biztosi hivatalt a régi és új állapotok mintegy áthidalásul a kormány felállította, a volt kir. kormányzáséki tisztviselők egy részét előnyösen nyugdíjazták, a másikat a m. kir. miniszteriumhoz Pestre felrendelték, egy részét ismét a király akarata hozzájárultával miniszteri rendelettel fogva egyik vagy másik miniszteriumhoz rendszerezett állomásokra végleg kinevezték s mintilyeket szolgálattételre az erdélyi rész kir. biztossághoz osztották be. A levéltári személyzet volt egyedül az, a melyet eddigi hivatali jogkörében s fizetése élvezetében hagytak, nem osztva be a kormányzás szervezett keretébe, de alárendelve a kir. biztosnak.

Azóta a kir. biztos mellett hivatalnokok

közül folyvást szemelgették ki a választottakat s rendelték fel Pestre rendszerezett állomásokra; a levéltárigazgató kérésére, a kir. biztos hathatós közbenjárása folytán a levéltári hivatal személyzet fizetése megjavítottatott s az ország hivatalszemélyzete rendszerébe s az állami költségvetésbe felvételük kimondatott.

Az előlirt napon két nevezetes tény jött létre: a kir. biztosi tisztviselők egy részének sorsáról való előlirtintett intézkedés, a földterhermentesítési alapigazgatóságnak Pestre távozása mindazon hivatalnokokkal, kik oda kiválasztva lőnek s felmenni kedvők volt, végre némely királyi biztosi tekintélyes hivatalnokoknak elértt nehány nappal minősítvényi bizonyítványaik beadására felszólítottasuk. A levéltár személyzetéről s hivatali hatásköréről akkor nem volt pozitív intézkedés, de az igazgatósághoz a kir. biztosságtól jöttek oly intézkedések, a mik még egyideig ittmradását mutatják. Azóta rendelet szabályozza ideiglenesen a levéltári hivatal teendőjét, a sept. 30-n feloszló kir. biztosság és a 20-n működni megszűnt földterhermentesítési alapigazgatóság romjainak eltakarítása és gondozása, az ügyirat felszerelés és a hatóságokkal az eddigi módon leendő levelezés ki van mondva.

Ennyi, a mi maig történt. S nekünk ezek ellen nincs kifogásunk, csak egy-két igénytelen megjegyzésünk.

Erdély unióját törvény rendelte el, mit a király és nép hozott. A mi 1869-n történt és most történik, annak következménye. Nem szólunk ellene. Alkotmányos rendszerváltozásoknál, midőn az államszerkezet egész alapjáig megrázkódik és változást szenved, az egyének sorsa elhatározó momentum nem lehet. Nem kívánunk kivételt, kiváltságot, nem a törvény teljesedése vagy a haladás és fejlődés folyama feltartóztatását. De ha az absolutismus és provisorium tisztviselőiről csaknem a kényeztetésig gondoskodott, tán méltányos, hogy az alkotmányos kormány is hűei sőt leghívebbjei iránt igazságos és kímélő legyen.

Ha a kitűzött ideiglenes rendelkezési állapot nem foglalja magában az alkalmazás bizonyosságát, akkor két, vagy legalább egy évet kell vala kimondani, azon kötelezéssel, hogy addig jövőjéről mindenki gondoskodjék. Így többen érezhetik magukat csalódottaknak azért, mert először 1869-n az országos

tisztviseli létszámban felvételt és kinevezetést nyervén, sorsukról más uton gondoskodni nem tartották szükségesnek, s most mégis előállott annak szükségé; másodsor mert rendelkezési alatti állapotjuk teljesen bizonytalan, s nem tudják, mikor alkalmazzák, vagy melyik perezen maradnak fizetés és pálya nélkül.

De ez intézkedés folytán több oly hivatalnok marad ki, a kik ő felsége nevében kaptak kinevezést kitűnő állomásokra, a kik férfikoruk legjavában vannak, sok tapasztalással és a közigazgatás különböző ágaiban kitűnő képességgel felruházottak, a kik bármely kormányzásnak csak előnyére lehetnének, akartak s tudtak volna szolgálni. Ily férfiak kimaradása kár és veszteség a közügyekre nézve.

Ha ifju lángész tolja félre a vén tudatlant vagy tehetetlent, haszon a kormányzásra és kormányzottakra nézve egyiránt; de a közigazgatásban igazán jártas, szellemileg erős, testben velős és tiszta polgári jellemű egyéneket mellőzteni vagy az utból félrelökni nem örömet látjuk. Ez fájó hurokat érint s visszatevészt költ.

Lapszemle.

A „Pesti Napló“ a közös budget összeállításáról szóló közleményeket egybevetve ő felségének a delegációhoz intézett szavaival, úgy találja, hogy a közös kormány a budget e bemutatásával, oly merész kísérletet tesz, minőt csak oly törhetlen bizalomnak örvendő kormányférfiú kockázthatat, minőt gr. Andrassy. — Egyebek közt azt is bevallja, hogy a mi a hadügyi költségvetést illeti, mindnyájan megvagyunk győződve, hogy a hadügyi reform nem oly dolog, melyet évről évre halogatunk; s nem nagy baj, ha halogatunk. A hadügyi reform fejlesztésében évről-évre kell előhaladnunk, — ettől azonban Ausztria — Magyarországon még nagyon távol vagyunk. Végre követeli: „delegációk sorolja fel a miniszter amaz intézkedéseit és mulasztásait, melyek a reformot sokkal nagyobb mértékben feltartóztatják, mint a néhány milliónak ajánlott törlése.“

A „Reform“ az öt válaszfelirati javaslatról értekezik, s kérdezi: lesz-e hatalom, mely az ennyi oldalról egymás ellen torlódo habokat csendes mederben levezesse. — Azért alkalmasnak látja a a helyzetet tisztázni. — Legjobbnak tartaná azon válaszfeliratot, mely egyszerűen kész teljesítését jelentené ki a trónbeszédben előadott reformjavaslatoknak. E helyett mást fog követelni Miletics, mást a 48-as párt. — A reformpárt teljes programmal fog fellépni. Ők a trónbeszédet hézagossnak találták s föliratuk e hézagok pótlására kíván válnak, s meglehet, miszerint alkalmas lesz arra,

hogy a vita folyamára sőt tán eredményére is erősebb befolyást gyakoroljon, mint a 48-asoké s a nemzetiséké. — Nincs értesülve arról, hogy a reformpárt azon kérdésekre, miszerint melyik oldal tagjaival fog szaporodni, már talált volna választ, de mégis beláthatja, hogy a programja csak a baloldalra nézve lehet veszélyes. — A Deákpart fölirati javaslatának atrónbeszédre kell támaszkodni s vitájában a pártok állását s jellemét kell kitüntetnie.

A „P. Lloyd“ a hadügyminisztert pártoló bécsi lapoknak a magyar delegáció ellen intézett támadásaival szemben újlag hangsúlyozza, hogy az alkotmányos miniszter tisztelni és végrehajtani köteles a delegáció határozatait, mert ha e közös intézményt parodiává aljassítják, a közönség érzete sohasem fog gyökeret verni a birodalom lakossainál. Eltekintve a delegationalis határozatok sürgőségétől, első sorban a delegáció törvényes tekintélyének megővására van szó a felelős miniszterrel szemben, ha pedig Lajtán tul azon elvet állítanak fel, hogy a hadügyminiszter csak azon határozatokat köteles végrehajtani, melyek mindkét delegáció által egyértelműleg hoztak, úgy jövőre közös szavazást kellene behozni, mi alig volna a bécsi urak inyére. A „Lloyd“ aztán névszerint felhossa, hogy a közös hadügyminiszter a magy. igazságügyminiszteriumnak a katonai törvényszékekre vonatkozó jun. 1-i átiratára még maig sem válaszolt, a szállítási szerződéseket tárgyzó delegationalis határozatokat pedig egész figyelmen kívül hagyta. Ideje volna az ily önkényeskedéseknek véget vetni, s a hadügyminiszterrel komolyan megértetni, hogy az alkotmányosságnak is vannak alapszabályai, melyek ép oly föltétlenül alárendelést követelnek, mint a katonai törvények.

Az „Ung. Lloyd“ Blumer orosz főconsul Pestre érkezésével alkalmas veszt magának a pesti főconsulatuk természetét és célját megvilágítani. Az 1867-diki kiegyezés értelmében mindkét miniszterelnöknek joga van befolyást gyakorolni a külpolitikára, de az osztrák miniszterelnök e tekintetben hasonlíthatlanul kedvezőbb helyzetnek örvend, mert a forrásnál van, míg a magyar miniszterelnök minden egyes esetben Bécsből kényszerül információt kérni. E bajon némileg az által van segítve, hogy a nagyhatalmak és Törökország ugynevezett consules missi által képviseltetik magukat Pesten, kik hivatalos állásuknál és politikai képzettségüknel fogva a miniszterelnökkel a külügyekről általában, s különösen illető országai Magyarországhoz viszonyairól bizalmasan értekezhetnek. E „be nem vallott“ diplomaiai testület most Blumer főconsul által kiengeszteltett. Pestre érkezését az „Ung. Lloyd“ örömmel üdvözli, azon reményben, hogy lényegesen hozzájáruland a két nemzet közt eddig fenállott bizalmatlanság eloszlatásához, mely nemzetek rendeltetése együttesen munkálkodni, nem pedig fáradozásaiak gyümölcseit kölcsönösen megsemmisíteni.

Felhívás a hazai közönséghez!

A bécsi világkiállítási magy. kir. biztosság, tagjainak a földmívelés-, ipar és-kereskedelmügy miniszter által történt kinevezésével végleg megalkult és testületi működését tényleg megkezdte a kiállítás főigazgatójával és a kiállítókkal eddigelő a végrehajtó biztosság által folytatott közvetlen érintkezés átvételével.

A hazai közönségnek ezt azon hozzáadással hozzuk tudomására, hogy a biztosság kedves kötelességének ismerendi mindazon kérdések tekintetében, melyek a magyar korona országainak a bécsi világtárlaton való fellépére vonatkoznak, készségesen megadni a szükséges felvilágosításokat és az egyes érdekelteket telhetőleg támogatni.

Feladatát véli teljesíteni e biztosság, midőn a hazai közönség figyelmét mindenekelőtt arra hívja fel, hogy daczára a már is beérkezett bejelentések jelentékeny számának, mely hazánk anyagi és szellemi téren való termelő képességének nagyjában véve méltó képviseltetését helyezi kilátásba, — mégis vannak a hazai termelésnek egyes ágai, az országnak jelentős vidékei sőt megyői, melyek vagy épenséggel nincsenek, vagy csak felette kis-szerű mértékben vannak képviselve.

Felülről jelenség p. o., hogy Bereg megye csak 7, a Hajdúkerület 2, a Jászság és Kunság 4, Közép-Szolnok 10, Mármaros 7, Szabolcs 2, Szathmármegye csak 9 jelentkezőt tudtak felmutatni, hogy mezőgazdasági terményekből Baranyának csak 4, Barsnak 3, Borsodnak 3, Csongrádnak 6, Győr-megyének pedig épen semmi jelentkezőt nincsen, míg ellenben Békésmegye 115 bejelentést, közülök 60 mezőgazdaságit, tud felmutatni.

A biztosság teljesen elismeri ugyan hogy az orsz. minden vidékével szemben egyforma igényeket nem támaszthat; másfelől azonban nem ismeri léle annak szükségességét sem, hogy az ország minden vidékének — tényleges viszonyaihoz mért — és azoknak megfelelő képviseltetés után törekedni és azt elis érn okvetlen szükséges, ha hogy el nem akarunk állani hazánk culturalis állapotainak a világtárlat látogatók előtt kikerekített összképben való feltüntetésétől.

Minden megyének módjában van — ha nem is másnéven — de mégis mezőgazdasági terményeket bejelenteni, melyek — különben is az ország főgazdagságát képezvén — arra hivatják, hogy a bécsi tárlaton kiváló szerepet játszanak. És noha egyes városok és vidékek kiváló részvéte következtében a külfölddel szemben az egész ország képviseltetésé tán kimerítőnek is tűnhetik fel; a kiállítást látogató hazánkfiak nagyon is hamar rá fogják ismerni a hézagokra nagyon is észre fogják venni azon hazai termékek hiányzását, melyek az ország és első sorban az illető vidék becsületére a kiállítás díszére szolgáltak volna.

A most említett szomorú jelenség egyik oka azon már is több ízben — de az eredmény szerint itélve — eddigelé elégtelen sikerrel megtámadott téves felfogás, mely szerint a kiállítást csak is rendkívüli tárgyak, u. m. remekművek volnának érdemesek.

Ismétellen kell tehát kijelentünk, hogy mindazon tárgyak, melyek rendes fogyasztás tárgyai, különösen pedig, ha nagyobb mennyiségben gyártatnak illetőleg állítatnak elő, alkalmasak a kiállításra, a mennyiben hazánk össztermelése előtűntetéséhez egy-egy talpkövel járulnak.

A jelentkezők imént jelzett hézagosságának egy másik oka, mely az egyes vidékek részvétele csökkenésére tetemesen nagyobb és hátrányosabb

mérven folyt be, azon bizonyos oldalról tájékoztatásból vagy roszakaratból terjesztett felfogás, mely szerint a magyar korona országai a bécsi világtárlaton nem fognának mint önálló állam, hanem ez alkalommal is mint Auszriának provinciája megjelenni.

Nem akarunk a világkiállítási országos magyar bizottmány végrehajtó bizottsága azon számos közzétételének ismétlésébe bocsájtkozni, melyek ezen téves felfogást vagy célzatos ferdtést már annak idejében megczáfolták volt; pusztán csak arra szoritkozunk, hogy mindazoknak, kik e közlemények elolvasására maguknak fáradságot nem vettek vagy pedig álhírek által tévútra terelve, azoknak hitelt adni hajlandók nem voltak, ezennel a leghatározottabban kijelentjük, hogy Magyarországnak a birodalmi tanácsban képviselt tartományokkal szemben való teljes függetlensége és önállósága a kiállításban való részvételenek alapfeltételét képezte volt, és hogy a magyar kiállítási közegek működésének megkezdésén kezdve le a mai napig nem esett meg egyetlenegy lépés is, mely ez álláson bármint is változtatott volna.

A magyar kiállítási biztosság állása szemben az osztrák csász. főigazgatósággal azonos a külföldi kiállítási közegekével; a természetiségnek kívánalmainhoz mértén engedélyezett kiosztása olyas, hogy a magyar korona országainak önállósága már fekvése és külső ismertető jelek következtében is azonnal szembeötlő lesz a látogatók előtt. A nemzetközi juryban képviselést ugyanazon arányban nyerünk, mint a többi államok, — szóval, hazánk államjogi állása eddig lelkiismeretesen lón és a jövőben is lelkiismeretesen lesz megóva.

Ezekhez képest az ország azon vidékeit, melyek bejelentéseikkel eddigelé aránytalanul elmaradtak, saját érdekükben sürgetően arra szólítjuk fel, hogy a térnek végleges felosztásáig még fennmaradó rövid időközti bejelentéseik beküldésére haladéktalanul használják fel.

Szívére kötjük a hazai közönségnek jelen intő szövegünket; és a kik az ország becsületét és tekintélyét a könnyen hívók lelkiismeretlen tévútra terelése által kockázra teszik, vegyék fontolóra, hogy a felelősség nem minket, hanem igenis azokat terhelendi, kik a bizonyára nem kevésbé hazafias érzelmi kiállítási közegek becsületes fáradozásait oly kevésbé támogatták.

Kelt Pesten, 1872. szeptember hó 19-én.

Elnök távollétében:

Németh Imre,
kormánybiztos.
Steinacker Ödön,
főtájtár.

A német és olasz egység.

Ha, mint híhető, írja a „Times,” a cél, melyet Vilmos császár avagy hatalmas minisztere maga elé tűzött, a midőn a két szomszéd monarchát Berlinbe összehozta, — az volt, hogy oly szinben tüntesse fel előttük Németország hatalmát, miszerint azok szövetségét szorgalmazták: úgy hisszük, hogy a német császár rosul választotta meg idejét.

Németország tulajdonképi és tényleges ereje ez idő szerint nagyszámu és diadalmas hadseregében, nem pedig a nemzet homogenitásában keresendő.

Néhány év óta két lehetetlennek látszott esemény ment teljesezésbe: az olasz és német egység.

Az olasz jellem hevesége és a korábbi olasz

saeus följegyzése szerint: „nemes erkölcsökkel ékes és szép alak isteni ajándékát bíró Annával, ki az istenek azon ritka ajándékát bírta, hogy minde- nek jó indulatát képes legyen megnyerni”⁵⁰⁾ „A fejedelem, az egész nemesség, az összes honlakók közörmé vette körül az új házaspárt, s az ünnephez felkészülten, nagyszerű ajándékokkal siettek üdvözletére.”⁵¹⁾ A menyegző napja örömmel volt a fejedelemnek, országnagyoknak és a népnek.⁵²⁾ E menyegzőt a költészet muzsája örökölte. Az üdvözlő sorok előszavában az örömapának szerencsét kívánt a költő, „hogy oly derék vőre találj, ki egykor a boldogtalan hazának hanyatló ügyeit, mint Atlas az eget, vállalaival tartandja fel.”⁵³⁾ A menyegzőn, az arra írt verset Kendi Sándor, Schesaeusnak bárflai tanuló korában tanulótlarsa, mutatta be. „Mutasd be — írja ez egy hozzá intézett latin versben — a kitünő ére- nyekkel tündöklő vőlegénynek e csekély költői erővel írt művet, ismerted meg azt a magas királyi udvarban, s tégy engem kedvessé ama nagy ur előtt. Én is mint költő és alázatosságban gyakor-

⁵⁰⁾ Id. Schesaeus Epithalamium. A 4. levél utolsó lapja:

„Nimirum insigni virtute fideq coruscans
Caspar Bokesivis festa Hymeneae parat
Moribus ingenuis, et pulchrae munere formae
Annae praestantis, sponsus amore flagrans.
Annae, cui Superi tribuerint dona benigni,
Cunctorum facile vt vincere vota queat.”

⁵¹⁾ U. o. A 3. levél hátulsó oldala.

⁵²⁾ U. o. A 4. levél utolsó oldala:

„ — aurato cum Principe volgus amictu,
Et regni proceres gaudia festa probent.”

⁵³⁾ U. o. A 4. levél első oldala.

kormányok vak tapintatlansága szilárd alapokat kölcsönöztek az új épületnek. A helyi érdekek beolvadtak az általános érdekbe, és az olasz nemzet nem sajnálkozván a multak fölött, a jövőre irányzó tekintetét és reményeit.

Németországban ellenben ellenséges elemekből, ellentétes érdekekből, ellentétes hagyományokból és vitás birtoklásokból bontakozott ki az egység.

Olaszország újabb alakulását megelőzőleg soha sem volt egy, míg Németországban soha sem szűnt meg a föderatio. És midőn főnököt kellett választani, fejet adni eme nagy testnek, ott volt Ausztria és Poroszország. Végre Poroszország meghódította Németországot, s így mintegy zsák-utózába jutott s karddal kellett kettémetszeni az új gordiusi csomót. Szerencséjére Poroszországnak, Franciaország kivonta a pallost hüvelyéből s Poroszország meglegedéssel szemlélhette, miként csinál közös ügyet vele Németország.

Az Ausztria fölött kivívott győzelem főlényre juttatta a német protestánsokat, melyet a katolikusok csak kényszerülve és akarattal fogadtak el, és e főlény formalis ellenzésre talált, midőn a berlini kormány szövetségre lépte Olaszországgal, bünrészesnek tünt fel a pápák világi hatalmának lerombolásában. A katolikus lakosság e szövetség híreire legott ingadozott a király és a pápa között. Legott szemben állott egymással a Guelf és Gibelin-párt, és tartván tőle, hogy idegen szövetség is járul hozzá, Poroszország szükségesnek látta végezni az ultramontanokkal.

A jezsuiták azonban kimeríthetetlen segélyforrások fölött rendelkeznek, tudjuk, hogy a német kormánynak számolnia kell nemcsak a katolikusokkal, de egyszersmind a partikularistákkal is, minthogy egyiket úgy, mint másikat ugyanazon érzelmek vezérlik; és azon pillanatban, midőn Vilmos császár az orosz és osztrák uralkodók szerencsekívánatait veszi a Németországban uralkodó összhang fölött: Münchenből ministeri krisis kitöréséről értesülünk.

Bajorországot épen nem indították meg azon szemrehányások, melyeket a lefolyt háború ott kellett hallania. Királya fiatal entusiastá és pátrióta, és noha a világtól távol, magányba vonulva él, ki tudja, nem táplálta-e azon reményt, hogy egy napon ő fogja egyesíteni Németországot, most azonban látja, hogy Poroszország a hűbéres sötét szerepére kárkoztatja őt.

Hannover és Szászország megnyugódtak sorukban, de ha alkalom nyílik a cselekvésre, ki tudja, nem fogják-e azt megragadni?

Bajorország és Württemberg, melyek csak kénytelen kellelten hódoltak meg, belátják, hogy Poroszország járma, vagy az ultramontanok szövetsége között kell választaniok. Most azonban egyhamar még semmi forradalom nem fog beállni, bár elég borus a láthatár arra, hogy a berlini kongressust ne nevezhessük kielégítőnek.

A nevezett angol lap emez egybehasonlítására megjegyzi az olasz „Italiae”, hogy Olaszország egységét nem egyedül az olasz jellem hevesége s az 1859 előtti olaszországi kormányok vak tapintatlansága szülte s szerepeltek ott más ezeknél sokkal fontosabb okok is.

Tagadhatlan ugyan, folytatja az utóbb említett lap — hogy ha a nápolyi király, a toskánai nagyhg., valamint az éjszaki kis fejedelmek értelmesebbek lettek volna s átérzvének korok követelményeit, azokhoz képest uralkodtak volna népek felett: bizonyos, hogy az olasz forradalom

lott pap esengő kéréseimmel isten előtt majd kedvessé teszlek.⁵⁴⁾ Az ékes latin verseket szép kivánságok sora zárja be; végszavai ezek:

Oh ti nemesség diszei, fénve a társadalomnak,
Kiknek a hir szárnya messze röpti nevét:
Életetek legyen boldog folyásu, sikerre
Jusson minden, a mit szivetek égve óhajt!⁵⁵⁾

Azonban az udvar élénkségének nem ez volt egyedüli oka, hanem, és főkép, Békés azon messzenézó politikai tervei, melyeket benne és királyi urában a külpolitikai események: Szelimnek trónralépte után az erdélyiek részére tett azon ígérete, hogy atyjához Szolimánhoz hasonló általmazója lesz az országnak; a pozsonyi gyűlésen Maximilián által előidézett visszahatás; valamint a franciaia udvarnak, a szultán meglátogatásakor de Aube által ékesen tolmácsolt barátsága, rokonszenve — kel- tettek föl. Magyarország részeit az ifjú Zápolya, a nemzeti sarj király jogára alatt öszpontosítva, régi önállóságába visszaállítani — ez volt ama tengely mi körül eszméi forogtak; eszközökül a porta támogatásán kívül a Magyarországon képződött ellen- zék megnyerése, s a franciaia udvarral kötendő házassági szövetség által, ennek a közreműködésre bevonása szolgáltak.

⁵⁴⁾ U. o. A 1. levél hátsó lapja.

„Hoc demum Superest, Summo vt pia vota Tonanti
Casparis atq. Annae nomine, Musa ferat.
Impleat amorum sacro pectora Flatu
Ut peragant placitos mutuo in amore dies.
O vos nobilium, decus et duo lumina coetus
Fama loquax quorum nomen adastra vehit:
Vivite felices: pro voto vestra piorum
Coepit salutari prosperitate fluant.”

⁵⁵⁾ U. o. C. 2. levél hátulsó oldala:

nem vívott volna ki oly váratlan eredményt; tévedés azonban azt állítani, hogy egyedül heves- ségünk vívta ki a nemzeti felszabadulást; mit használt volna ugyanis e hevesesség az osztrák hatalom ellen, mely kétszázézer embert tartott Olaszországban, kezében a rettenetes várnégyszöggel? Másrészt nem értjük, hogyan lehet heves- ségnek nevezni azt, ha valamely nemzet egy századnegyedet fordít programjának keresztül vitelére a kedvező alkalmak jelentkezése szerint.

Olaszország egységes e pillanatban, mert oly elvre, oly aspiratióra támaszkodott, mint maga Németország, s a különbség a két nemzet között csak abban fekszik, hogy más más módokat választottak ez elvek és aspiratiók megvalósítására.

Ez egymástól eltérő módok pedig azon két államférfiuban lelik személyesítésüket, kik hazájok hagyományának végrendeleti végrehajtói. t. i. Cavour és Bismarckban.

Cavour grófnak kiindulási pontul nem lévén egyebe, mint azon alpesi kis ország, az erkölcsi erőhöz folyamódott, Bismarck ellenben már az 1815-ki öt nagyhatalmasság egyikének, és egy hatalmas harcedzett hadsereg élén állván, a brutális erőt vette igénybe.

A különbség, mely e két mód közt létezik legott szembeötlünk. Olaszország Cavour gróf nagy eszméit követve, noha szárazon és vizen vereséget szenvedett 1866-ban, létrehozta egységét és kivívta függetlenségét, de hol volna ma a német egység, ha Poroszország a helyett, hogy győz Wissembourgnál 1870-ben — megveretik?

Itt azon ellenvetést lehetne tenni, hogy egy államférfi talentuma épen abban áll, miszerint meg tudja választani a kellő pillanatot. Ez tagadhatlan: Bismarck győzött és végrehajtotta hazája egységét de kiállithatja, hogy a mit erőszakkal teremtett, nem fog szétromboltatni erőszak által? Kivülről soha sem hiányzanak a fenyegetések, és még borzasztóbb veszélyek kezdenek felcsirázni magában ben az ország kebelében.

Olaszország ellenben, mely nemcsak megte- remtette egységét, de egyszersmind teljes függetlenségét és szabadságát is kitudta vinni, megsemmisítvén a pápa világi hatalmát is: Olaszország ma sokkal biztosabb jövője iránt, mint Németország és minden rettegés nélkül várhatja az eseményeket.

De még tovább megyünk egybehasonlításunkban. Olaszország elvesztette Cavour gróft mindjárt szerencsése első napjaiban, oly időben, midőn még nem bírta sem Rómát, sem Velenczét; de minthogy a nagyminister utódai soha egy pilanatra sem tértek el az általa proklamált elvektől: minden közepszerűségek mellett is képesek lőnek betölteni hazájok épületét. Míg ha Bismarck meghal a sadowai csata után, kérdés: eljutottak volna-e utó- dai egész Sedánig?

Ime, ebben áll szerintünk a különbség a két ország között, melyeket a Times párhuzamba állított egymással. A következtetések, a melyeket vont, igazak és méltányosok, de az előzmények már nem azok. A morális erő hozta létre és fogja fenntartani az olasz egységet; a brutális erő szülte a németet, ez azonban nem a legbiztosabb mód ez egység megtartására.

E terv összehangzott Bocskai, Dobó, Balassa magyar ellenzéki vezérek törekvéseivel, kik szintén ily célzattal érintkezésbe jöttek az erdélyi udvarral.⁵⁶⁾

Többen egyenesen átjöttek János királyhoz, mások előbb puhatolóztak. Ily hangu levelet írt Gyulafi László — a mellőzöttségéért áttállott Forgács Ferencz sógora — Békésnek, melyre ez válasz- solva írja, hogy levelét megkapta, megérté abból kívánságát, és a király ő felségének mindjárt azon órában, melyben a levelet vette, szólott dolgáról. Ő felsége kegyelmesen és jó néven vette maga ajánlását; egyebként ő felsége leveléből is meg- értheti hozzá való kegyelmességét; „jőjjön — ugymond — bizvást, mert tisztességes helyt ad ő felsége és jószágot, és becsületi léssen ő felségé- nél; mert ez a király az, ki a magyarokat szereti és mindenkor a magyar nemzetnek megmaradását kereste. Azért te kmed jöjön el — így szól tovább — mert most vagyon ideje; meglátja, hogy itt kegyelmes fejedelme léssen. Látja pedig kmed, hogy a kiktől oltalmat és jót vártak, azoktól emésztettek meg; megismerik ugy is a magyarok, hogy nincs ott a megmaradás. A török birodalmára ne jöjjön semmiképen, mert nem jöhet arra bizvást háza né- pével egyetemben; hanem ha igyencst nem jön Kassá felől, jöjjen Lengyelországra, arra bizvást jö- het. Én pedig — így végzi levelét — az mire elég vagyok, ha az ur Isten te kmedet elhozza, tiszta emberséggel való attyafia akarok te kmednek lenni

⁵⁶⁾ Forgács i. h. 444—5 II. Istvánfi lib. XXIV. 312. l.

TÁRCSA.

Békés Gáspár.

III.

János Zsigmondot 1566. őszén a Szolimán halála, 1567. elején a Szelim és Maximilián közt megkezdődött békealkudozások tértek vissza, a Maximilián hadai ellen nem dicsőségtelenül viselt hadjárataiból. Gyöngye egészsége érzetében két országgyűlést tartott 1567-ben, s az ország szét- bomlásának meggátlása végett halála esetére egyetértésre intette alattvalóit; ily értelmű vég- rendeletet készített, s annak egyik végrehajtójává legbefolyásosabb és legtevékenyebb tanácsosát, Békés Gáspárt nevezte ki, a — Gromo feljegyzése szerint — „szép és magasztos lelkű, természeténél fogva pompaszerető, fejedelmétől magas kütüntetésekkal és adományokkal elhalmozott”⁴⁵⁾ államférfit.

Az országgyűlés után, a fejedelem egészsége jobbra fordultával élénkebbé lett a gyulafejevári fejedelmi udvar. Az élénkség központja Békés volt, a ki 1567. november 30-án ülte menyegző- jét,⁴⁹⁾ Harinai Farkas leányával, a költő Sche-

⁴⁵⁾ Archiv des Vereines für Siebenbürgische Lan- des Kunde. Neu Folge. Kronstadt. 1855 II. Bd. 38 II.

⁴⁹⁾ Ld. „Epithalamium In Honorem Nuptialem Magnifici Domini Casparis Boekes de Corniat S. R. M. Supremi Cubicularij, eiusq Generosissimae, Annae, Egre- gij Domini Volfgangij de Harinna filiae. Scriptum a Chris- tiano Schesaeo Mediansi Anno Domini M. D. LXVII. pridie Cal. Decembr. Albae Juliae ex Regij Typographi officina Typographica Raphaelis Hoffhalterii. Az egész mű 12 negyedréti levél, (A 1. — C 4.)

Jelentés

a kolozsvári jótékony nőegylet pénztára gyarapítására f. évi sept. 21-én rendezett hangversenyéről:

Összes bevétel volt	214 frt. 20 kr.
kiadás „	59 „ 65 „
Tiszta jövedelemül maradt	157 „ 55 „
Melynek fele része szerződésileg Siegenfeld Z. k. a. illetvén, az egylet illetősége	77 frt. 27 kr.
ehez adományul járult	7 „ 90 „
Összes tiszta bevétel	85 „ 17 „

Felyül fizettek 5 névtelen 80 kr., egy zárt székért: Merza Izsákné 2—, K. Papp Miklós 2—, Smidt ur 3 frt. 40 kr.

A rendező bizottság hálás köszönetét nyilvánítja Demjén László ur iránt, ki a zongorát díj nélkül adni. — Stöger Béla ur iránt, ki az egész díj nélkül rendezni sziveskedett.

Benel Amália, Pataki Otília k. a., Ibner ur, a helybeli „Dalkör“ és Prongrácz testvérek iránt, hogy szenvedő embertársaink érdekében becses közreműködésükkel a bizottságot segedelmezni méltóztattak.

Kolozsvárt, sept. 22-én 1872.

A rendező bizottság.

Külföldi hírek.

XV. Károly svéd király. Az elhunyt király harmadik volt a Bernadot-te családból. Született 1826. május harmadikán s így a legszebb férfi korban halt el. Atyját. I. Oszkárt 1859. júl. 8-án követte a trónon. Békés és áldásdus kormányának legkiválóbb cselekménye az igen bonyolult alkotmány-kérdés megoldása volt. Svédországnak ugyanis régirendi-alkotmányává vált, mely a reformok keresztülvételét majdnem lehetetlenné tette. Az ország négy reude külön curiákban tanácskoztak s így hajótörést szenvedtek a legjobb czélzatu reformtörvények. A király kormánya maga ragadta meg az iniciatívát s egy új országgyűlést alkotott, melyet az egész nemzet s mind a négy rend örömmel fogadván 1865. decemberbe, a jövő évben a királyt szentesítést nyert. Így jött létre a két kamararendszer helyes választási alapon s így lépett Svédország a valódi parlamentaris országok sorába. De XV. Károly azonföül az ország anyagi jólétének fejlesztésében is tevékenyen mutatkozott. Igyekezett minden akadályt elhárítani az ipar utjából kedvezményeket tett a vasutak megnyitásának és több közlekedési utat hozott létre. Nagy érdemei vannak az első skandináviai müpar-kiállításban is az 1866. év nyarán. A tudomány nem kevésse tevékeny, mint értelmes pártfogót nyert benne. Tudósokkal s költőkkel társalgott, s ha nem lett volna koronája, a svéd nép bizonyára a költő babérokörözüjét ítélte volna oda neki, mert oly költeményeket hagyott hátra, melyek nem midennapi lélekről tesznek tanúságot. Összefoglalva mondot-takat, XV. Károly nem volt valami nagy szabásu, de mindenesetre szeretetreméltó és sok oldalu műveltséggel bíró fejedelem, kinek korai halála nagy levertséget okozott Svéd- és Norvégországban.

Thiers és Cissej hadügyminiszter hosszasan értekeztek Trouvilleben a chassopot fegyverek töltvényének átalakítása tárgyában, mely intézkedés a legnagyobb fontossággal bír, minthogy a chassopot, mely Mentana alatt 1867-ben csodát mivelt, ez idő szerint már több európai ország löfegyvere mögött áll.

és a mire Isten eléggé tett, az én Fejedelmekkel tiszta emberséggel akarok kmednek szolgálni. ⁵⁷⁾ Az, hogy Szelim és Maximilián között 1568. febr. 17-én béke kötöttet nyolcz évre, némi lankasztó hatást gyakorolt ugyan e mozgalmakra, de meg nem szünteté. Az erdélyi udvar, mig meleg volt, addig kívánta verni a vasat, s az ügy előmozdítása végett a portára Békés Gáspárt és Gyulai Mihályt követségbe küldötte, ⁵⁸⁾ egyfelől támogatást kéri a magyarországi elégületleneknek, másfelől az ifju király részére Valois Margit francia hercegnő kezének megnyerése végett portóló közbenjárást. Azonban fölterjesztéseiknek, valamint Balogh Ferencz későbbi követségének is csekély eredménye lett; mert — bár Mahumed pasa ez ügyben a francia udvarhoz követségbe küldetett, ott semmit ki nem vihett. Békés szomoruan győződött meg arról, hogy a portán más a szellem, mint Szolimán idejében. E peroztól fogva semmi jót nem várt Bizáncból; Erdély érezni kezdé, hogy mennyit vesztett Szolimán szultán halálában. Ehez járult az is, hogy a magyar ellenzék egyik vezére Balassa János Békéshez intézett, de elfogott leveléből, ⁵⁹⁾ valamint a portáról Maximiliánhoz juttatott értesítések következtében Magyarországon le lön leplezve és elnyomva a mozgalom, s Békés azzal gyanusítatván, hogy Erdély s a római császár közt háborút

Az elsassi kivándorlások óriási mérvben növekedvén, a német kormány falragaszok által tudatja, hogy ha az 1873-ki korosztályu hadköteles ifjak a kitűzött időben az ujoncozásra meg nem jelennek, szüleik pénzbírsággal és börtönbüntetéssel sújtatnak. Az ily rendszabályok aztán azt eredményezik, hogy maguk az éltesebb emberek is egész családotól hagyják oda szülőföldüket s különösen most, midőn az optalás határideje, okt. 1-je, a küszöbön áll, egész karavánsereg látható mindenütt a Franciaország és a Svajcz felé vivő országutakon.

Bazaine tábornagy ügyében a haditörvény-szék legközelebb meg fog alakulni, a midőn is a törvény-szék tagjainak neve közzé tétetik a hivatalos lapban; az elnökséget hallomás szerint a hossz-as betegségéből jölepült Tréhouart tengernagy vállalta el. Gambetta e hét elején jelent meg a Bazaine-ügyben Rivière tk. vizsgáló bíró előtt s valomásai két óra hosszat tartottak. — Legközelebb ismét számos metzei polgár hallgattatott ki és szem-besítettett Bazaine ttkal.

Franciaország vesztesége Elzász és Lotharingia annectálása következtében. Egy francia könyvecske e czim alatt sorolja elő, hogy mit vesztett Franciaország e két tartomány meghódítatása következtében. Vesztett 12 nagyobb várost: Strassburg, Colmar, Metz, Zabern, Schlettstadt, Weissenburg, Hagenau, Mühlhausen, Saargemünd, Thionville, Salzburg és Saargut; 94 kisebb várost és 1750 kisebb nagyobb falut. Továbbá 1 millió 600 ezer lakost, tehát egész Franciaország népességének majdnem 20-ad részét; 14,000 négyszög kilométernyi területet, 12 erősséget, e közt 3 első rangut: Strassburg, Metz és Thionville; 3 nagy szertart: egyet Strassburgban, kettőt Metzben; egy löporgyárat Metzben s több száz kisebb nagyobb löporraktárt. Tanügyi tekintetben vesztett: egy fötanodát, a párisi után a legrégibb, legteljesebb és leghíresebbet Franciaországban. Gazdászati tekintetben: 460,000 hectár erdőseget, 370 kilométer hajózható folyót, 300 kilométer csatornát, 735 kilométernyi vasutat, 85,500,000 frankot évenként jövedelmező telket, 62,400,000 frank adót, a fr. bank 3 fiókját, egy pénzverdét, két dohánygyárat, 7 dohányraktárt, 4 sóbányát, sok papír-malmot stb. Továbbá 80 kohót, 160 nagyobb fonógyárat, 315 posztógyárat, 105 porcellángyárat, 20 üvegütőt és 354 serfözödét.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, sept. 24.

— **A kolozsvári egyetem ügyében** következő minist. leiratot kaptunk. 21,610 szám. Felhívom a szerkesztőseget, becses lapja napi hírei közt közzétenni: „Miatán a Kolozsvárt felállítandó „Tudomány-egyetem“ felszerelése és berendezése, valamint az e czéla szükséges épületek átalakítása iránti munkálatok hosszabb időt vettek igénybe, ezen intézet f. évi novemb. 1-én fog megnyitni, mi ezennel közhírré tétetik. Budán, 1872. évi sept. hó 21-én. Trefort Ágoston.

— **A „Kolozsvári Kör“** folyó évi október hó 6-án délután 4 órakor kezdődőleg évi közgyűlést tart, melynek programja a következő: Sámli László alelnök ur elnöki megnyitó beszéde; titkár-jegyző jelentése az egylet mult évi életének mozzanatairól; a mult évi számadás felülvizsgálása, és a jövő évi budget megállítása; határozás netaláni egyes javaslatok felett; elnök, alel-

akar, intést kapott a portáról a nagyvezértől, hogy rövid időn számot kérnek tanácsairól s tetteiről. ⁶⁰⁾ Ennyi körülmény összefolyása s azon utóbb forgásba hozott hír, hogy Erdélyt János király halála után baszaggá akarnák átváltoztatni, Békést más utra téríték.

Az ifju király teljesen méltányolta emyedetlen fardozásait, újabb kitüntetésekkel s adományokkal halmozván el őt. 1567-ben Fogaras várát adományozta neki, később azon jogát is ráruházta, melyet a zalaházi örökösökön szintén Fogarasban 1568. júl. 31-én 4000 aranyforinton vett meg; aug. 17-én beigtatta s az igtatás megtörténtéről 1568. sept. 1-én bizonyáslevelet adott ki, melyben Békés főkomornyiknak és konzilláriusnak mondatik. Az igtatási parancs során mondja a fejedelem, hogy „a mint régebben Majláth Gábortól Fogaras várát és a hozzá tartozó birtokokat 30 ezer aranyforinton megvette, saját kincstárából kifizette és szinte egy évi békés birtoklás után, külön adományozás által Békésnek adta; ugy e most megvásárolt jogot és így az egész fogarasi uradalmat minden hozzátartozóival együtt neki adta, rá áruházta s birtokába ellenmondás nélkül beigtatta. ⁶¹⁾ Egy 1568. május 12-kén kelt adománylevelben felsorolva indokul Békés érdemeit, Fejérvármegyében az alvinczi kastélyt, Alvincz és Borberek mezővárosokat, az azokhoz tartozó Tartaria, Rakató, Karna és Borsomező nevű birtokrészekkel együtt neki adományozta, melyek — az oklevél szerint — a Majláth nemzetség hűlenségi búne folytán váltak ismét adományozhatókká, miután Majláth István a

⁶⁰⁾ Forgács i. h. 416. l.

⁶¹⁾ L. gr. Kemény J. g. suppl. Dipl. VII. 239—47. II.

nök, titkár-jegyző, háznagy, ügyvéd, és kilencz bizottsági tag választása. (Móriez István, titkár-jegyző.)

— **Liszt Ferencz** jövő október hó 8-án elhagyja Weimart s onnan előbb Magdeburgba s aztán Szegszárdra jő, hol születés napját (okt. 22.) töltendi.

— **Mollinary altábornagy** életrajzából közöl adatokat a „N. fr. Pr.“, kit Kuhn b. utóául emlegetnek a közös hadügyminiszterségben. Mollinary altábornagy, jelenleg horváthországi katonai főparancsnok, egy határőrsegnél szolgált ezredes fia; 1848—49-ben midőn Jellachics a bécsi kamarilla által Magyarország ellen küldetett, nem akart a magyarok ellen harcolni. Akkor kapitány volt, s vonakodása miatt atyjával együtt kegyet vesztett. De 1859-ben ismét alkalma nyílt magát kitüntetni, míg azon hir, hogy nagyon demokrata érzelmű, hátterbe szorítá. Későbbi hadjáratok és kiválóan katonai kormányzósága ideje alatt szerzett érdemei miatt újból tekintélyre tett szert.

— **A magyarországi vasutépítkezések** állása. A m. kir. vasuti, közlekedési és hajózási főfelügyelőség jelentése szerint, az 1871-ki közl. év folyamában épült 122.14 mértföld új vasut 81 állomással; 1870 végén át volt adva a forgalomnak 457.18 mértföld 288 állomással, f. évi január 1-től aug. 31-ig 74 mértföld vasut 48 állomással nyitott meg; s így 1872. aug. végével 654 mértföld vasut 417 állomással volt a forgalomnakátadva. E szerint hazánkban minden 9 négyszögü mértföldre 1 mértf. vasut esik.

— **A kassai első magyar daleylet** f. hó 8-án a n.-várdi püspöki székesegyházba Liszt C.-moll vokal miséjét adá elő; közreműködött még Reményi is, ki a koronázási mise Benediktusát adá elé. A kassai daleyletéről írják a „Zenészi lapok“, hogy az oly magas színvonalon áll, mikép a külföld legelső daleyleteivel is ki állja a versenyt.

— **A magyar keleti vasutról** írja a „N. fr. Pr.“ hogy az igazgató tanács már elkészítette ama tervrajzokat és költségvetési dolgozatokat a keleti vasut teljes hálózata kiépítésére vonatkozólag, miket nemsokára a miniszterium elé fog terjeszteni. Egy mellékendő emlékiratban hangsúlyozza az igazgató tanács, és így 1872. aug. végével — mely a már kiépített s a még kiépítendő vonalokon teljesen pusztá, terméketlen agyagos földterületeken halad át, hol kereskedelemnek s iparnak nyoma sincs, hol sok mértföldnyi távolságra nem taláni egy várost — hogy ezen vasut ha nincs kilátás arra, mikép világkereskedelmi vonallá válik, nyomoruságosan fog tönkre menni; a vasut kész vonalaiban már két éve hogy fennáll s ez óta még egyedenegy nagyobb gyár sem léptettetett általa életbe. A helyett, hogy nyers termékeket szállítana ki a keleti vasut, e helyett még ő hoz búzát, s más élelem szereket Magyarországból Erdélybe. A tunya oláh lakosságtól az ipar fejlesztését várni nem lehet, még ma sem vitte az igazgatóság — a legnagyobb takarékoság mellett sem annyira — hogy bár csak a forgalmi költségek fedezve lennének.

— **Gr. Andrásst** meglopták. Mint bécsi lapok írják, a m. kir. államvasut egyik legközelebbi vonata hosszabb ideig Szerencs mellett megállapodásra volt kényszerítve; néhány óráig megállt a vonat, és senkinek helyét elhagynia nem volt szabad; az állomásra ugyan is sürgöny érkezett hogy három tolvaj Andrásst vagy hét ezer ftig meglopta, s hogy a tolvajok valószínűleg e vonaton utaznak. Kettőt a tolvajok közül meg is találtak, a

király atya s anyja ellen és ellene fegyvert fogott, fia Gábor pedig a Maximilián részére hajolva, feleségével és gyermekeivel oda kimenekült. ⁶²⁾ Békés május 31-én minden e birtokokat illető leveleket átiratott ⁶³⁾ és készült a jogvédelemre, mert az igtatásnak ⁶⁴⁾ Majláth Margit, Ifju János neje s fiai: Báthóri István, Boldizsár, Gábor és András ellene mondottak s 15-öd napra a fejedelem ítélőszéke elé idéztettek Békés által, az ellenmondás okainak előadására; de nem jelenvén meg, elmarasztaltattak és Békés részére kiadatott a megítelt visszaigtatási parancs. Azonban az alperesek nevében Petki János a fejedelem ítélőszékétől egy eltűlt parancsot esközölt ki jun. 14-én azon okból, hogy rájok ez ügyben makacssági (per non venit) ítélet mondatott, holott nekik könnyű lett volna magokat és ügyöket védni. Válaszati Pál és Gálf János cancellariai jegyzők július 7-én megjelentek Békés Gáspár háznál, s ő maga távollétében, szolgálóján Nagy Demeterral tudatták, hogy ura a visszaigtatási ítélet foganatosításától alperesek által eltiltatik; és megidéztek, hogy az eltiltás 15-ik napján jelenjék meg személyesen vagy törvényes ügyvédé által ő felsége törvényeszeke előtt; jul. 9-én eljárásukról jelentést tettek. Fölnyitá e jelentést Wesselényi Miklós ítélőmester; fölvetetett az ügy okt. 2-án, Békés — mint felperes — részéről jelen volt Csákány Balázs, alperesek részéről viszont senki sem jelent meg, miért az ügy más tárgyalásra halasztá-

⁶²⁾ L. Fragm. III. 113—117. II.

⁶³⁾ L. a transsumtnot. Fragm. III. 141—150. II.

⁶⁴⁾ Lásd az igtatási jelentés eredetijét a gyulafejérvári kápt. levéltár. D. betű 8 szám alatt. Nagyonromladozott és végén csonka.

harmadikról nem szól a krónika, valamint arról sem, hogy a pénzből mennyi került meg.

— **Guanobarlangot fedeztek fel** Magyarországon. Egy óra járásnyira Esztergom fölött a Lábatlan és Turdos közti hegységeken, bokrok által elrejtve, egy barlangra akadtak, melyben ezer meg ezer denevér tanyáz; trágyájuk több láb magasságnyra tölti be a barlang alját, a végbevitt vegybontás szerint pompás trágyául használható.

— **Dersin lovardája** tegnap megint tömve volt. Az eső oly udvarias volt ez uttal, hogy áldott csöppeit csak az előadás végével kezdé hullatni; minap az előadást a becsorgó zápor miatt abba kellett volt hagyni. A mutatványok ma mind jól sikerültek, még a Henry uréi is mind baj nélkül estek; a közönség látván a fiatal ember kifáradt voltát, váltig kiáltá, hogy elég volt, de az atya intésére a fia engedett és folytató lóhaton bukfenceit. Volt dobolás ma megint mindenféle alak (nagy dob, üst dob, közönséges dob) dobokon, melyek mind különfélekép s a közönség pedig igen jól volt hangolva, mert a sok csattogás, pattogás, ropogás és pattogatás, drum-drum, pif-paf, bum-bum stb. közt el nem veszté türelmét. Dobhártánk vesztélyeztetve volt. Az előadást követte tüzijáték melletti dobolás, trombitálás; a tüzikerekek s a békák csak ugy sziporkáztak — a közönség elvakitva s elkábitva távozott.

— **Németország játékhelyein** néhány éven át rendszeren megjelent egy titokteljes egyéniség, ki mindanyiszor jelentékeny összegeket nyert aztán egyszerre eltűnt, miután nyereseményéből a szegényeket is bőven részesítette. Mindenki kíváncsi volt kilétét megtudni; végre kitűnt, a játékos gazdag ember Maltából, neve Vincenzo Bugeja, s otthon soha kártyához nem nyul. 1869 óta nem látták Németországban: az idén azonban újra megjelent Homburgban. Két hétig nem játszott; ekkor hozzáült a játékasztalhoz; első napon nyert száz-ezer frankot, a következő napokon a nyeresény minimuma 27,000 frk volt, egy hét mulva elment Berlinbe a fejedelmek találkozására. — Nevezetes, hogy Bugeja Maltában épen annyi pénzzel alapított egy jótékony intézetet, a mennyit három hó mulva Homburgban nyert. Az általa alapított intézet növevelde 50 szegény leány számára. Az építésre felajánlott 100 ezer frankot, a fölszerelésre 25,000 frankot, és az intézet fontartására szintén 25,000-ét.

— **A spandani hadgyakorlatok** alkalmával — miket a három császár találkozósa alkalmával rendeztek — a szász koronaherceg elveszté az orosz Szt. György érdemrendjét; e rendjel már magában igen értékes s mégis a becsületes megtaláló, azt az udvarmesteri hivatalba vissza szolgáltatá.

Dersin lovardájában naponta esti 7 órakor **NAGY ELŐADÁS** folyton újabb műsorozattal rendeztetik.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

September 23-ról. 5% metaliques 65.45 5% nemzeti kölcsön 70.40. 1860-ki államkölcsön 102.75 Bankrészvények 876. Hitelrészvények 329. London 109.—. Ezüst 108.75 Cs. kir. arany 523 1/2 20 frankos arany 876 1/2.—. Földtehermentesítési kötvények: Magyar 80. 50. Temesi 80.50. Erdélyi 78.25. Horv. Szlavon 84.75.

Felelős szerkesztő Sándor János.

tott. Ismét felvétetett nov. 9-én, mikor a felperes részéről ugyanaz, alperesek részéről Ippi Tamás deák volt jelen, utóbbi letévén a bírságot. ⁶⁵⁾ A nov. 11-én Tordán tartott fejedelmi törvénytel napján, a fejedelem, itélőmesterek s esküdttbírák előtti tárgyaláson alperesek megtették ellenbeszédüket a perbefogásra; summája az volt, hogy Békésnek Majláth István halála előtt kellett volna ma jóságokat felkérni, nem azután, midőn nem védelemzheti magát; Gábor pedig és Margit nem voltak felségsértés miatt elmarasztalva. ⁶⁶⁾ A hosszadalmas per, mely Majláth Margitot és gyermekeit, valamint első férje testvéreit Báthori Istvánt és Kristófit Békés titkos elleneivé tette, elvégre is — daczára az alperesek huzása és halasztásának, csürésének csavarásának — ítéletileg eldöntetett; az ítélet Békésnek adott igazat, ki a fejedelemnek egy 1569. dec. 2-án kelt visszaigtatási parancsa ⁶⁷⁾ folytán birtokába jutott az adományozott javaknak, melyekkel a fejedelem, az oklevél szavai szerint: „a haza és ő felsége iránt minden alkalommal tanusított, — s ernyedetlen törekvése, ebersége, szüntelenül ő felsége oldala mellett léte, különösen a király sulyos egységletlen állapotában megmutatott ragaszkodása és a legfontosabb ügyeknek éjjel-nappal, a legnagyobb fáradhatlansággal, készséggel, önkéntesen a kívánt eredményre juttatása által bebizonyított hűségeért és hűséges szolgálataiért“ jutalmazta meg.

Várfalvi Nagy János.

⁶⁵⁾ Az eredeti eltiltási jelentést l. a Gy.-fejérvári kápt. levélt. D. nr. 78.

⁶⁶⁾ Az allegatio eredetijét l. a gy.-fejérvári kápt. levélt. K. 31. sz.

⁶⁷⁾ L. az oklevelet Fragm. III. 133—5. II.

Arverési hirdetés.

A Kolozsvári m. k. jószágigazgatóság f. é. 3.411 sz. rendelete folytán a zalathnai kincstári uradalomhoz (tartozó 5 liztelő malmok, még pedig:

1. A felső Valia Doszulu nevű két kerekü örlőmalom 100 ft. o. é.
2. Az alsó Valia Doszulu nevű két kerekü örlőmalom 388 ft. o. é.
3. A felső Valia Morilor nevű két kerekü örlőmalom 308 ft. o. é.
4. Az alsó Valia Morilor nevű két kerekü örlőmalom 350 ft. o. é.
5. A Vultori nevű egy kerekü örlőmalom 223 ft. o. é.

kikiáltási egy évi haszonbér árával további 5 évre 1873 január 1-től számítva, f. é. **október hó 19-n** a zalathnai erdészeti-irodában nyilvános árverés útján haszonbérbe adtnak.

A haszonbér-rendszabályok és feltételek az árverés előtt felfognak olvastatni, addig pedig a zalathnai erdészeti-irodában megtekinthetők.

Haszonbérletet kívánók felhívni, hogy a kikiáltandó összeg 10%-jával mint bánatpénzzel magukat ellássák, kellőleg bélyegzett írásbeli ajánlataikhoz pedig az abban ígért bérösszeg 10% mellékeljék.

Zárt ajánlatokban, melyek csak a szóbeli árverés kezdete előtt fogadtatnak el, határozottan kiemelve, hogy az ajánlat tevő ugy a bérbe adandó tárgyat, valamint a haszonbéri feltételeket tökéletesen ismeri és azoknak magát alája veti.

M. k. erdő és gazdasági hivatal.
Topánfalván, 1872 évi szeptember 16-án.

Arlejtési hirdetés.

F. é. október hó 14-én reggeli 10 órakor a szászvárosi m. k. mérnöki hivatali irodájában a Branosko Boitzai uton levő kajáni hidépítés iránt, mely 1965 ft. 95 kban és 307 napszámmal megállapított költségvetés alapján szabályszerű arlejtés fog tartatni, melyre megjelenni vállalkozni akarók meghívtnak.

A terv és az építési feltételek a mérnöki irodában a rendes hivatalos órákban megtekinthetők, a hol az árverés megkezdéséig 50 krs. bélyeggel 5% bánatpénzzel ellátott szabályszerűleg szerkesztett írásbeli ajánlatok is elfogadtattnak.

Szászvárosban, 1872 szeptember havában.
A m. k. mérnöki hivataltól.

Közgyűlési hirdetés.

Miután az erdélyi kölcsönös jég- és tűzkármentő társulat tagjai által június 8. és július 6-án tartott tanácskozási ülésen az erdélyi királyi bizottsághoz tett felterjesztés nyomán, a földművelés- ipar és kereskedelmi magyar kir. ministerium m. hó 2-kán kelt 9074 sz. alatti rendelettel a társulat s t. cz. tagjai érdekében egy- vagy szükséghez képest több közgyűlés egybehívására alólírtakat meghatalmazta, mely gyűléseken a tisztelt ministerialis leirat értelmében a társulat ügyei jogérvényesen rendezendők. Ennél fogva, a társulat azon t. cz tag-

jai, kiknek vagyonbiztosításuk az elenyészett 1865-1866-ik évben a társulattal érvényben volt, a jövő október hó 10-én (csütörtökön) délutáni 3 órakor Kolozsvárt a r. k. Lyceumi (I. emelet tanácskozó) teremben tartandó közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazott által megjelenni, ezennel tisztelettel meghívtnak.

Kolozsvárt, 1872 szeptember 10-én.
Kulisseky János, m. k.
mint igazgató és választmányi tag
Ferentzi Mózes, m. k.
mint választmányi tag.

66-*(21)

A kolozsvári hitelbank és zálogkölcsöntársulat elfogad

készpénz betételeket 100 frttól kezdve pénztárjegyekért, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az angol-magyar banknál. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank kölcsönöket ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitol váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frttól kezdve telekkönyvezett birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

Egyszersmind jelentjük, hogy az „első magyar általános biztosító társaság” főigénynökségének vezetését elvállalván, elfogadunk mindennemű tűz-, jég- és életbiztosítást.

Az igazgatóság.

ELADO

üveges utazó kocsik.

téli, nyári, egészen új, meg lehet tekinteni és értekezhetni belső szén-utatóban 154 szám a **Klausch-féle** háznál.

(556) 2-3

THEA és RUM

MANDL A. U.

porosz királyi udvari szállítónál **BRÜNN-ben.**

- Családi thea fontja 2 ft, 2 ft 50 kr, egész 3 ft.
- Karaván thea „ 4 ft, 5 ft, 6 ft, egész 8 ft.
- Cuba-rum, igen finom, kupája palaczkkal együtt 1 ft.
- Jamaica-rum palaczkkal 80 kr, egész 2 ft 20 kr.
- Francia liqueurek, u. m. Anisette, Curaçao, Crème de Rose, Vanille, Kömény, sat., sat. palaczk számra 1 ft 20 kr.
- Hollandi liqueurek palaczk számra 2-3 ft.
- Muszka Allash porcellán kanocsokban 70 krtól 2 ft 40 krig.

Shállítás vidékre utánvét mellett. **Árjegyzékek, kívánatra, ingyen küldetnek meg.**

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN
gróf Gyulay-ház, 162. sz.

KOLOZSVÁRTT,
és
NAPRAFORGÓ-VIRÁG SZAPPANYA.
(Sönnenblumen-Oel Seife.)

Ujból friss küldemény érkezett
egyedül csak nálla kapható az annyira kedvelt
s elég, hogy minden szeplőt eltávolítson.

Ezen szappannal
már egy egyszeri mosás azon hatást teszi, hogy a durva fölcserrepesedett arcz- vagy kézbőrt is, azonnal egy **simá, finom, gyöngéd** bőrré váltja fel.

Az illatja tul tesz minden indiai kellemes illaton.
Ezenkívül ajánlja
a Treu-Nuglisch gyártmányu mosdó-szappanyait,
H A J K E N Ö C S E I T
és minden illatszereit a legolcsóbb árban.
Ugyancsak
Keresztesy Pál papir-kereskedésében
folytonosan kaphatók
magyar dallamokkal zenélő Cassettek
6 forinttól egész 15 frttig darabja.

(555) 3-*

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelvű, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.
HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztenek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.